

PESA INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL STUDIES

PESA ULUSLARARASI
SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

March 2020, Vol:6, Issue:1 Mart 2020, Cilt:6, Sayı:1
e-ISSN: 2149-8385 ISSN: 2528-9950
Journal homepage: <http://dergipark.gov.tr/pesausad>

<https://doi.org/10.25272/j.2149-8385.2020.6.1.01>

ÖĞRETMEN KAVRAMINA İLİŞKİN ADAY PSİKOLOJİK DANIŞMANLARIN ALGILARI: BİR METAFOR ANALİZİ

Prospective Counselors' Perceptions Concerning Concept of Teacher: A Metaphor Analysis

Süleyman BALCI, Dr. Öğr. Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, meb.suleyman@gmail.com

MAKALE BİLGİSİ

ÖZET

Makale Geçmişi:
Geliş: 29/10/2019
Kabul: 09/03/2020

Anahtar Kelimeler:
Aday Psikolojik Danışmanlar,
Metafor, Öğretmen Kavramı,
Rehberlik

© 2020 PESA Tüm hakları saklıdır

Bu çalışma ile, aday psikolojik danışmanların öğretmen kavramına ilişkin algılarının metafor yoluyla analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada, 2018 - 2019 öğretim yılı bahar döneminde psikolojik danışma ve rehberlik bölümüne devam eden 86 aday psikolojik danışman yer almıştır ve katılımcıları belirlemek için amaçlı örnekleme tekniği uygulanmıştır. Psikolojik danışman adayları ile yapılan bu çalışmanın metafor kullanımına ilişkin psikolojik danışma ve rehberlik alanında ortaya konan bilgi birikimine katkı sunacağı umulmaktadır. Araştırma için gerekli veriler açık uçlu bir soru sorularak katılımcılardan yazılı olarak alınmıştır ve nitel araştırma yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Daha sonra yazılı yanıtların analizi için yanıtların içeriği ile ilgili temalar oluşturulmuştur ve her grubun frekans değeri belirlenmiştir. Çalışmanın sonucu ile ilgili olarak öğretmen kavramına ilişkin algılarında aday psikolojik danışmanların olumlu anlamlar içeren metaforlar kullandıkları anlaşılmıştır.

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Article History:
Received: 29/10/2019
Accepted: 09/03/2020

Keywords:
Prospective Counselor,
Metaphor, Concept of Teacher,
Guidance

© 2020 PESA All rights reserved

Aim of this study is to analyze the metaphors perceived by prospective counselors regarding the concept of teacher. Participants of this study are 86 prospective school counselors who were attending guidance and counseling department in 2018-2019 academic year. In order to determine the participants, purposive sampling technique were used and metaphors perceived and stated by prospective counselors were analyzed qualitatively. It is thought that this study will contribute the literature related with usage of metaphors for guidance and counseling field by investigating the use of metaphors by prospective counselors. In order to collect necessary data, an open-ended question were asked to participants and their responses were taken in written form. Furthermore, after analyzing their written responses, content of written responses were clustered into themes. Subsequently, frequency value of each theme were calculated. As result of the analysis of metaphors stated by prospective counselors, it is determined that the concept of teacher have been perceived with meaningfully positive metaphors in general.

1. GİRİŞ

Eğitim ortamındaki sorunlu ve uyum sorunu yaşayan bireylere yönelik yardım ihtiyacının artmasıyla birlikte eğitsel, sosyal ve kişisel rehberlik konularını içeren rehberlik çalışmalarının önemi artmıştır. Okullarda sunulan öğrenci kişilik hizmetleri kapsamındaki rehberlik hizmetleri ile tüm öğrencilere yönelik önemli çalışmalar yapılmaktadır. Öğrencilerin davranışlarını izleyerek ileride olabilecek durumlarda kullanabileceği yararlı bilgiler toplamak gibi sınıflarda uygulanan rehberlik hizmetleri öğretmenlerin kendilerini geliştirmelerine oldukça önemli katkısı olmaktadır. Sınıf ortamındaki rehberlik çalışmalarının bir program çerçevesinde uygulanmasını içeren sınıf rehberliğinin okuldaki tüm öğrencilere ulaşmada önemli rolü bulunmaktadır (ASCA, 2019). Son yıllarda uygulamaya konulan gelişimsel rehberlik anlayışı ile, rehberlik hizmetleri tüm öğrencileri kapsayacak biçimde verilmektedir (Yeşilyaprak, 2015).

Okullardaki rehberlik hizmetlerinin amacına uygun olarak verilmesi için gerekli olan takım çalışmasında öğretmenlerin katkı sunması beklenmektedir (Kuzgun, 2000; Balcı, 2019). Bu nedendir ki, okul ve sınıf ortamında öğrenciler ile yakın temas halinde öğretmenlerin (Balcı, 2017a; Balcı, 2018a) rehberlik hizmetlerinin uygulanmasında alan uzmanı psikolojik danışmanlar ile eşgüdüm içerisinde çalışması gerekmektedir (Balcı, 2017b; Balcı, 2018b). Eğitim ve öğretim sürecinde öğretmenler, öğrenciler için uygun öğrenme ortamı sağlayarak ve rehberlik yaparak öğrencilerin düşünme biçimlerinin zenginleşmesinde aktif rol almaktadır. Öğretmenler bunu öğrencilere bilgiyi keşfetmeye yönelik sorular sorarak ve onları somut yaşantılar üzerinde düşünmelerini teşvik ederek ya da model olacak yaşantılar sergileyerek sağlamaktadır (Cleaver ve Ballantyne, 2014).

Öğretmenlerin ve psikolojik danışmanların okullarda öğrencilerin eğitimden yeterli düzeyde faydalanmaları amacıyla görev yapmaktadır. Bu görev esnasında öğretmenlerin ve psikolojik danışmanların karşılıklı olarak olumlu tutum ve anlayış sahibi olmaları beklenmektedir ve böyle bir anlayış öğretmenlerin ve psikolojik danışmanların karşılıklı işbirliği öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden yararlanmasına destek olmaktadır.

Lakoff ve Johnson (2005), metafor kullanımını bir keşfetme süreci olarak görmektedir. Bu süreç içerisinde birey, kelimeleri değişik anlamlar ile ilişkilendirerek yeni bir anlam boyutu keşfedebilmektedir. Bunun sonucunda kelimeler anlam olarak zenginlik ve genişlik kazanmaktadır. Zihinsel imgeleri açığa çıkarmak için ise genellikle araştırmacılar tarafından metafor analizleri kullanılmaktadır (Polat, Apak ve Akdağ, 2013). Yob'a (2003) göre son yıllarda metafor, bir bireyin yüksek düzeyde soyut, karmaşık veya kuramsal bir olguyu anlamada ve açıklamada kullanabileceği güçlü bir zihinsel araç olarak değerlendirilmektedir.

İçerdiği bilişsel niteliklerden dolayı metaforlar, örtük yaşantıların veya karmaşık kavramların anlaşılmasında fayda sağlamaktadır (Suit ve Paradise, 1985). Bu nedenle, metaforların psikolojik danışma sürecinde terapötik işbirliğine katkı sağladığı ve çocuklar gibi bazı danışmanlarla iletişim kurabilmenin bir yolu olduğu vurgulanmaktadır. Bunun bir sonucu olarak okul psikolojik danışmanlarının ve ruh sağlığı alanında çalışan diğer profesyonellerin uygulamalarında metafor kullanmaları Kararımak ve Güloğlu, (2012) tarafından bir öneri olarak verilmektedir.

Son yıllarda eğitim ile ilgili çeşitli kavramlara ilişkin metafor yoluyla yapılmış çalışmalar dikkat çekmektedir. Cerit (2008) ve Çulha-Özbaş, (2012) tarafından öğretmen konusunda; Saban, Koçbeker-Eid ve Saban, (2014) ve Uiba, Kikas ve Tropp, (2011) tarafından öğrenme konusunda; Yalçın ve Erginer, (2012) tarafından okul müdürü konusunda; Hadar (2009), Özdemir ve Akkaya (2013) ve Saban (2008) tarafından okul konusunda; Gültekin (2013) tarafından eğitim programı konusunda yapılmış çalışmalar, metafor yoluyla yapılmış çalışmalara örnek olarak verilebilir. Ayrıca, Ünal ve Ünal (2010) tarafından ilköğretim denetçilerine ve Özpolat (2014) ile Camadan ve Kahveci (2013) tarafından okul psikolojik danışmanlarına ilişkin algıların metafor yoluyla incelendiği çalışmalar bulunmaktadır. Ancak yapılan taramalarda aday psikolojik danışmanların öğretmen kavramına ilişkin algılarını metafor yoluyla inceleyen bir araştırma görülmemiştir. Bu araştırmanın aday psikolojik danışmanların öğretmen kavramına ilişkin metafor algıları ile ilgili araştırmalara katkısı olacağı düşünülmektedir. Bu araştırmanın amacı, aday psikolojik danışmanların öğretmen kavramına ilişkin algıladıkları metaforları incelemektir. Bu amaca yönelik olarak bu çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1- Aday psikolojik danışmanların öğretmen kavramına ilişkin algıladıkları metaforlar nelerdir?
- 2- Aday psikolojik danışmanların öğretmen kavramına ilişkin algıladıkları metaforlar ortak özellikler açısından hangi temaları oluşturmaktadır?

2. YÖNTEM

Araştırma Modeli

Nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan metafor yöntemi bu çalışmada araştırma modeli olarak uygulanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). İlgili kaynaklarda bu yöntem, mecazlar yoluyla veri toplama şeklinde adlandırılmaktadır. Bu çalışmada veri toplamak amacıyla kullanılan ve “öğretmen kavramı” ile ilişkili olarak algılanan metaforlar incelenmiştir. Bu inceleme ile, aday psikolojik danışmanların “öğretmen kavramı”na ilişkin algıladıkları metaforlar belirlenmiştir.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme tekniği kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu örnekleme tekniğinde katılımcıların belirlenmesinde genel olarak araştırma konusu ile ilgisi olan ve bilgi sahibi bireylerden yararlanılmaktadır. Bu çalışma kapsamında araştırma konusuyla ilgili bilgi sahibi olan aday psikolojik danışmanların yer aldığı bir çalışma grubu belirlenmiştir. Bu araştırma için belirlenen çalışma grubunda toplam 86 aday psikolojik danışman yer almıştır.

Verilerin Toplanması

Bu çalışmada yer alan çalışma grubundaki psikolojik danışman adaylarının öğretmen kavramı ile ilgili algılarını metafor aracılığı ile ifade edebilmelerini sağlamak amacıyla, 2 alan uzmanının görüşleri dikkate alınarak “öğretmen gibidir, çünkü” şeklinde açık uçlu soru hazırlanmıştır. Bu hazırlanan açık uçlu sorunun verileri toplamaya yönelik uygulanması öncesinde araştırmacı tarafından araştırma konusuna ilişkin açıklamalarda bulunulmuştur. Daha sonra açık uçlu soru ifadesinin yer aldığı form katılımcılara dağıtılmıştır ve bu yazılı formu katılımcıların doldurması istenmiştir. Araştırma için gerekli veri kaynağı olarak katılımcılardan elde edilen bu veriler kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada elde edilen verilerin analiz edilmesi ile ilgili işlem sürecinde, anlam yönünden birbirine benzeyen verilerin belirli kavramlar çerçevesinde bir araya getirilmiş ve belirlenen kavramların anlamlı biçimde temalar şeklinde düzenlenmiştir. Bu çalışma kapsamındaki verilerin analizi sürecinde dört aşama uygulanmıştır: (1) verilerin kodlanması, (2) kavramların belirlenmesi, (3) temaların düzenlenmesi, (4) temaların tanımlanması ve yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu çalışmada, verilerin analizi için ilk aşamada verilerin çalışma konusuna ve amacına uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla ayıklama işlemi yapılmıştır. Sonraki aşamada, verilerin anlamlı olmasını sağlamak için kodlama işlemi uygulanmıştır. Bir sonraki aşamada, metaforlar belirlenmiştir. Veri analizi sürecinin son aşamasında, metaforlara ilişkin anlamlı temalar tanımlanmıştır.

Araştırma için elde edilen verilerin ve sürecin geçerliği ve güvenilirliği için, bu çalışmada yöntemin belirlenmesi, açık uçlu sorunun hazırlanması, verilerin toplanması ve analiz edilmesi, verilere ilişkin sonuçların yorumlanması aşamalarında araştırmacı ile birlikte alan uzmanı üç kişinin görüşlerine başvurulmuş ve üç uzmanın önerilerine göre düzenlemeler yapılmış ve görüş birliği sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca, verilerin kodlanması, metaforların belirlenmesi ve temaların gruplanması aşamalarına ilişkin güvenilirliği sağlamak için Miles ve Huberman'ın (1994) geliştirdiği ‘Güvenilirlik= [(Görüş Birliği)/(Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı)] x 100’ formülü kullanılarak uzmanların görüşleri değerlendirilmiş % 96 düzeyinde güvenilirlik sağlandığı saptanmıştır.

3. BULGULAR ve TARTIŞMA

Araştırmaya katılan aday psikolojik danışmanlardan öğretmen kavramına ilişkin elde edilen verilerin analizi sürecinde 86 katılımcı tarafından geçerli 53 metafor üretildiği saptanmıştır. Araştırmaya

katılanların algıladığı geçerli 53 metafor üç tema halinde gruplanmıştır. Bu temalar; aydınlatan anlamındaki metaforlar, yol gösteren anlamındaki metaforlar, destek veren anlamındaki metaforlar olarak belirlenmiştir. Belirtilen temalara göre gruplanan metaforlara ilişkin aşağıda bilgi verilmiştir.

Aydınlatan Anlamında Algılanan Metaforlar

Öğretmenler eğitim verdikleri bireyleri ve öğrencileri öğrettikleri ve verdikleri bilgiler ile karanlığa benzeyen bilgisizliği ortadan kaldırarak öğrencilerin bilgi yönünden aydınlanmalarını sağladıkları bilinmektedir. Bundan dolayı araştırmaya katılan aday psikolojik danışmanların, öğretmenlerin kazandırdığı bilgileri karanlığı aydınlatan ışığa ve öğretmenleri de ışık üreten ışık kaynağı olarak gören ve öğretmen kavramını bu anlamlar ile ilişkilendiren metaforlar ürettikleri görülmüştür. Bu nedenle, ışık veya aydınlık üreten araç ya da nesne ile ilişkili metaforlar, aydınlatan anlamında algılanan metaforlar teması olarak gruplanmıştır. Katılımcıların “öğretmen kavramını” aydınlatan anlamında algıladığı metaforlar tablo 1’de frekans değerleri ile verilmiştir.

Tablo 1: Aydınlatan Anlamındaki Metaforların Dağılımı

metaforlar	f
ışık	6
fener	5
meşale	3
ansiklopedi	3
bilgi kaynağı	2
mum	2
mum ışığı	2
lamba	2
güneş ışığı	1
kitap	1
ampül	1
Toplam	28

Tablo 1’de görüldüğü gibi katılımcıların öğretmenleri ışığa ya da ışık üreten ışık kaynağına benzeterek “öğretmen kavramını” ışık, fener, mum, mum ışığı, lamba, güneş ışığı, ampül gibi ışık üreten araçlar ile ilişkilendirdikleri belirlenmiştir. Öğretmenler, öğrettikleri bilgiler ile öğrenciler için ışık kaynağı olduğu gibi, okul ortamında rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde eşgüdüm halinde görev yaparken psikolojik danışmanlara öğrenciler ile ilgili sağladıkları bilgiler yönünden de öğretmenler ile ışık kaynakları arasında benzerlik kurulduğu düşünülmektedir. Katılımcılar tarafından aydınlatan anlamındaki nesne ya da araçların gruplandığı bu tema ile ilişkili 11 değişik metafor (f: 28) belirtilmiştir. Bu tema grubundaki bazı metaforlar öğretmen kavramı ile ilişkili olarak öğretmenlere yönelik ilginç algılara işaret etmektedir. Örneğin, bu temadaki deniz feneri metaforu ile, deniz fenerinin karanlık ya da güç durumlarda denizcilere rotalarını belirlemelerine ve hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olduğu düşüncesinden hareketle öğretmenlerin de öğrencilere gerektiğinde güç durumlarda yol göstermelerinin ya da amaç belirlemelerine ve hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olmalarının vurgulandığı düşünülmektedir.

Saban (2004), Saban, Aydın ve Pehlivan (2010) ve Koçbeker-Eid ve Saban’ın (2014) çalışmalarında öğretmenlerin sahip oldukları donanım ve bilgi birikimi ile öğrencileri terbiye edip yetiştirdikleri ve onların daha donanımlı ve bilgili olmalarına yardımcı oldukları belirtmiştir. Bundan dolayı, öğretmenlerin bilgi aktarıcı olarak algılandığı, başka bir ifadeyle bilgi kaynağı olarak görüldüğü belirlenmiştir. Bu araştırmacıların bulguları, bu araştırmada saptanan “öğretmen kavramının” çevresine bilgi kaynağı olması ve bilgisi ile çevresini ışık gibi ile aydınlatan anlamındaki nesne ya da araçlar ile ilişkilendirilmesi ile benzerlik göstermektedir ve aydınlatan anlamındaki temayı desteklemektedir.

Öğrencilere Yol Gösteren Araç Anlamında Algılanan Metaforlar

Öğretmenler sahip oldukları bilgi birikimi, alanlarındaki deneyim ve sergiledikleri örnek tutum ve davranışlar ile, öğrencilere hem model olmaktadır, hem de yeteneklerini, potansiyellerini ve ilgilerini nasıl verimli ve yararlı biçimde kullanacakları konusunda öğrencilere rehberlik yapmaktadırlar. Bundan dolayı araştırmaya katılan aday psikolojik danışmanların öğretmenleri öğrenciler için değişik yönlerden model ya da rehber olarak gören ve öğretmen kavramını bu anlamlar ile ilişkilendiren metaforlar ürettikleri görülmüştür. Bu nedenle, öğretmenlerin model ya da rehber rolünü vurgulayan araç ya da nesne ile ilişkili metaforlar, öğrencilere yol gösteren anlamında algılanan metaforlar teması olarak gruplanmıştır. Katılımcıların “öğretmen kavramını” yol gösterme özelliği bulunan araç olarak algıladığı metaforlar tablo 2’de frekans değerleri ile verilmiştir.

Tablo 2: Öğrencilere Yol Gösteren Anlamındaki Metaforların Dağılımı

metaforlar	f
pusula	4
harita	2
deniz feneri	2
kılavuz	2
yol	1
trafik levhası	1
rehber	1
nevigasyon	1
Toplam	14

Tablo 2’de görüldüğü gibi aday psikolojik danışmanların öğretmenleri öğretmenlerin model ya da rehber rolünü vurgulayan araç ya da nesneye benzeterek “öğretmen kavramını” pusula, harita, deniz feneri, kılavuz trafik levhası rehber, nevigasyon gibi yol gösteren nesne ya da araçlar ile ilişkilendirdikleri belirlenmiştir. Katılımcılar tarafından yol gösterme özelliği bulunan araç ya da nesnelere gruplandığı bu tema ile ilişkili olarak 8 değişik metafor (f: 14) belirtilmiştir. Bu tema grubundaki bazı metaforlar öğretmen kavramı ile ilişkili olarak öğretmenlere yönelik ilginç algılara işaret etmektedir. Örneğin bu temadaki deniz feneri metaforu ile, deniz fenerinin karanlık ya da güç durumlarda denizcilere rotalarını belirlemelerine ve hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olduğu düşüncesinden hareketle öğretmenlerin de öğrencilere gerektiğinde güç durumlarda yol göstermelerinin ya da amaç belirlemelerine ve hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olmalarının vurgulandığı düşünülmektedir.

Çulha-Özbaş’ın (2012) sosyal bilgiler branşındaki öğretmenler ile yaptığı çalışmada öğretmenlerin “rehber, aktarıcı, besleyici, şekillendirici” roller ile ilişkilendirildiği belirlenmiştir. Ayrıca, Saban (2004) ile Yılmaz, Göçen ve Yılmaz’ın (2013) yaptığı çalışmada öğretmenlerin bilgiyi aktaran, rehberlik eden ve öğrencilerini şekillendiren olarak görüldüğü saptanmıştır. Bu araştırmacıların elde ettiği sonuçlar, aday psikolojik danışmanların “öğretmen kavramını” pusula, harita, deniz feneri, kılavuz trafik levhası rehber, nevigasyon gibi yol gösteren nesne ya da araçlar ile ilişkilendirmesi ile benzerlik göstermektedir ve bu çalışmada belirlenen yol gösterme özelliği bulunan araç ya da nesnelere gruplandığı “yol gösteren” anlamındaki temayı desteklemektedir.

Öğrencilere Destek Olan Anlamında Algılanan Metaforlar

Öğretmenler uyguladıkları yöntemler ile öğrencilerin fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimine ve topluma ve okula uyumuna yardımcı olmaktadır. Ayrıca öğretmenler sahip oldukları bilgi birikimi ve deneyim ile öğrencilerin gelişimine ve gelecekteki yaşam koşullarına hazırlanmalarına çeşitli yönlerden katkıda bulunmaktadır. Bundan dolayı araştırmaya katılan aday psikolojik danışmanların öğretmenleri öğrencilerin fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimine ve okula uyumuna ve geleceğe hazırlanmalarına destek olarak gören ve öğretmen kavramını bu anlamlar ile ilişkilendiren metaforlar ürettikleri görülmüştür. Bu nedenle, öğretmenlerin öğrencilere destek olmasını

vurgulayan araç ya da nesne ile ilişkili metaforlar, destek olan anlamında algılanan metaforlar teması olarak gruplanmıştır. Katılımcıların “öğretmen kavramını” destek olan anlamında algıladığı metaforlar tablo 3’de frekans değerleri ile verilmiştir.

Tablo 3: Öğrencilere Destek Olan Anlamındaki Metaforların Dağılımı

metaforlar	f
anne	1
baba	1
bahçıvan	1
can simidi	1
emniyet kemeri	1
kaptan	1
kitaplık	1
ilk yardım	1
su	1
yazar	1
Toplam	10

Tablo 3’te görüldüğü gibi aday psikolojik danışmanların öğretmenleri öğretmenlerin öğrencilere destek olmasını vurgulayan araç ya da nesneye benzeterek “öğretmen kavramını” anne, baba, kaptan, bahçıvan, can simidi, emniyet kemeri gibi destek olan nesne ya da araçlar ile ilişkilendirdikleri belirlenmiştir. Katılımcıların “öğretmen kavramını” destek olan anlamında algıladığı 10 metafor (f: 10) belirtilmiştir. Bu tema grubunda yer alan metaforlardan öğretmen kavramı ile ilişkili olarak psikolojik danışman adaylarının öğretmenlere yönelik çok kapsamlı algılarına işaret etmektedir. Örneğin bu temadaki anne ve baba metaforu, öğretmenlerin öğretim uygulamalarında daha verimli ve kalıcı öğretim bilinci ve sorumluluğu içerisinde belirli ilkeleri uygularken yerine göre sevecen ve sempatik olmaları, sevgi ve anlayış içerisinde hareket etmeleri, koruyucu olmaları gibi özelliklerinin vurgulandığı düşünülmektedir. Ayrıca, bahçıvan metaforu ile öğretmenlerle ilgili öğrencilere yönelik bakım, koruma, terbiye ve yetiştirme gibi özelliklere dikkat çekilmektedir ve öğretmenlerin öğrencilere planlama ve bilgiye ulaşma yönünde uygun güdüleme ile yeni bilgiye ulaşmasında rehberlik yaptığı, ihtiyaç olduğunda öğrencilerin var olan bilgilerini harekete geçirerek onların yeni bilgiler keşfetmesine destek olduğu vurgulanmaktadır.

Benzer şekilde, öğretmenlerin öğrenciler arasındaki etkileşimi desteklediği, branşına ya da dersin konusuna göre tören, kutlama ya da anma günleri gibi bazı durumlarda belirli bir amaç için öğrencilerin bir araya gelmesini sağladığı düşünüldüğünde; anne ve baba metaforu ile öğretmenlerin, aile içerisinde ayırt etmeden tüm çocukları seven, himaye eden ve fırsat eşitliği sağlayan bir anne ya da baba gibi olduğu vurgulanmaktadır. Bu bulgulara benzer şekilde, Bennett (2001) ve Sleeter ve Grant (1994) tarafından eğitimde önemli yeri olan öğretmenlerin önyargısız biçimde görev yapması beklendiği belirtilmiştir. Bennett (2001) ve Sleeter ve Grant’ın (1994) eğitimde önemli yeri olan öğretmenlere ilişkin bu beklentisi araştırma bulgusunu dolaylı olarak desteklediği söylenebilir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada aday psikolojik danışmanların öğretmen kavramı ile ilişkilendirdikleri metaforlar incelenmiştir. Öğretmen kavramı ile ilişkilendirilen metaforların anlam ilişkisine göre gruplanması sonucunda üç tema ortaya çıkmıştır. Bu temalar sırayla şu şekilde ifade edilmiştir: Tema 1 - aydınlatan; tema 2- yol gösteren; tema 3- destek veren.

Elde edilen temalardaki metaforlara örnek olarak aydınlatan anlamındaki metaforlar için güneş, mum, mum ışığı, meşale, fener şeklinde algılanan 11 metafor (f: 28); yol gösteren anlamındaki tema kapsamında gruplanan metaforlar için direksiyon, pusula, kılavuz, yol, yıldız, trafik lambası, arama motoru, navigasyon şeklinde algılanan 8 metafor (f: 14); destek olan anlamındaki metaforlar için ansiklopedi, bilgi kaynağı, kaptan, su, anne, baba şeklinde algılanan 10 metafor (f: 10) metafor olduğu

görülmüştür.

Sonuç olarak, aday psikolojik danışmanların öğretmen kavramı ile ilişkilendirdikleri metaforların belirlenmesini amaçlayan bu çalışmada 86 katılımcı tarafından “öğretmen kavramı” ile ilişkilendirilen toplam 52 geçerli metafor algısı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, aday psikolojik danışmanların öğretmen kavramı ile ilişkilendirdikleri metaforların genel olarak olumlu anlamlar içerdiği görülmektedir. Öğretmen kavramı ile ilişkilendirilen metaforların genel olarak olumlu izlenim taşıması, aday psikolojik danışmanların öğretmenlere yönelik olumlu tutum ve anlayış sahibi olduklarına işaret etmektedir. Aday psikolojik danışmanların okul ortamında öğretmenler ile uyum içerisinde görev yapmaları gerektiği dikkate alındığında (Yeşilyaprak, 2015; Balcı, 2019), bu durumun okul ortamında uygulanan ve öğrencilere yönelik rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine olumlu yansıtacağı düşünülmektedir. Bu araştırma sonucu ile ilgili olarak şu öneri dikkate alınabilir: Bu çalışmanın sadece bir üniversitede yapılmış olması sonuçlara ilişkin genelleme yapılmasını güçleştirmektedir. Bu nedenle, daha geniş bir örneklem grubu ile ve nitel ve nicel yöntemlerin birlikte uygulandığı bir desen ile benzer bir çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akbaba-Altun, S. ve Apaydın, Ç. (2013). Kız ve erkek öğretmen adaylarının “eğitim” kavramına ilişkin metaforik algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19(3), 329-354.
- ASCA (American School Counselor Association) (2019). School Counselor Professional Standards & Competencies. <https://www.schoolcounselor.org/asca/media/asca/home/SCCompetencies.pdf>
- Aydın, İ. S. ve Pehlivan, A. (2010). Türkçe öğretmeni adaylarının “öğretmen” ve “öğrenci” kavramlarına ilişkin kullandıkları metaforlar. *Turkish Studies*, 5(3), 818-842.
- Balcı, S. (2017a). Okul psikolojik danışmanı öz yeterlilik ölçeği'nin Türk kültüründeki psikometrik özellikleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 18(2), 633-649.
- Balcı, S. (2017b). Analysis of metaphoric perceptions stated by candidate school counselors regarding contribution of the career guidance for students. *PESA International Journal of Social Studies*, 3(4), 193-202.
- Balcı, S. (2018a). Analysis of metaphoric perceptions stated by candidate school counselors regarding importance of career ethics for counseling, *Eurasian Conference on Language and Social Studies*, 27-29 Haziran, Antalya.
- Balcı, S. (2018b). Investigating metaphoric perceptions stated by candidate science teachers regarding contribution of the guidance services at school for students. *Social Sciences Studies Journal*, 4(18), 1859-1864.
- Balcı, S. (2019) Rehberlik dersinin katkısına yönelik fen bilgisi öğretmeni adaylarının görüşleri, *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Baskıda.
- Bennett, C. (2001). Genres of Research in Multicultural Education. *Review of Educational Research*, 7(2), 171-217.
- Camadan, F. ve Kahveci, G. (2013). Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin rehber öğretmen (psikolojik danışman) ilişkilerinin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13/3, 1371 – 1392.
- Cerit, Y. (2008). Öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (4), Güz, 693-712.
- Cleaver, D. ve Ballantyne, J. (2014). Teachers' views of constructivist theory: A qualitative study illuminating relationships between epistemological understanding and music teaching practice. *International Journal of Music Education*, 32(2), 228-241.
- Çulha-Özbaş, B. (2012). “Sosyal bilgiler öğretmeni olarak, ben kimim?” Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki kimliklerine yönelik görüşlerinin metafor analizi yoluyla incelenmesi. *Turkish Studies*, 7(2), 821-838.
- Çulha-Özbaş, B.; Aktekin, S. (2013). Tarih öğretmeni adaylarının tarih öğretmenliğine ilişkin inançlarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9(3), 211-228.
- Ekiz, D. ve Koçyiğit, Z. (2012). Sınıf öğretmenlerinin öğretmen kavramına ilişkin metaforlarının tespit edilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(2), 439-458.
- Güloğlu, B. ve Kararımak, Ö. (2012). Metafor: Danışan ve psikolojik danışman arasındaki köprü, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 4 (37), 122-135.
- Gültekin, M. (2013). İlköğretim öğretmen adaylarının eğitim programı kavramına yükledikleri metaforlar. *Eğitim ve Bilim*, 38(169), 126-141.
- Gürbüz, R. ve Birgin, O. (2011). Öğrenme ortamına çoklu zekâ kuramını taşıyan iki öğretmen ve iki araştırmacının yolculuğundan yansıyanlar. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 2(1). 1-19.
- Hadar, L. (2009). Ideal versus school learning: Analyzing Israeli secondary school students' conceptions of learning. *International Journal of Educational Research*, 48, 1-11.
- Kalyoncu, R. (2012). Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının öğretmenlik kavramına ilişkin metaforları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(20), 471-484.
- Koşar, D. (2016). Öğretmen adaylarının üniversite ve öğretim elemanı kavramlarına ilişkin metaforik algıları. *International Online Journal of Educational Sciences*, (Erken Basım).
- Lakoff, G. & Johnson, M. (2005). *Metaforlar: hayat, anlam ve dil*. (Çev. Gökhan Yavuz Demir). İstanbul: Paradigma Yayıncılık.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). USA: SAGE.
- Nalçacı, A. ve Bektaş, F. (2011). Öğretmen adaylarının okul kavramına ilişkin algıları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim*

- Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13(1), 239-258.
- Özdemir, S. ve Akkaya, E. (2013). Genel lise öğrenci ve öğretmenlerinin okul ve ideal okul algılarının metafor yoluyla analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19(2), 295-322.
- Özpolat, A.R. (2014). Psikolojik danışma ve rehberlik bölümü öğrencilerinin “psikolojik danışma” kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt:22 No:1 385-396.
- Polat, S., Apak, Ö. ve Akdağ, M. (2013). Sınıf öğretmeni adaylarının akademisyen kavramına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 57-78.
- Roussell, M. A. (1995). Using developmental theme metaphors with children in France: Traditional and naturalistic. *Guidance and Counseling*, 11(1), 21-24.
- Saban, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının “öğretmen” kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2(2), 131-155.
- Saban, A. (2006). Functions of Metaphor in Teaching and Teacher Education: A review essay. *Teaching Education*, 17(4), 299-315.
- Saban, A. (2008). İlköğretim 1. kademe öğretmen ve öğrencilerinin bilgi kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *İlköğretim Online*, 7 (2), 421-455.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55, 459-496.
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Saban, A., Koçbeker, B. N., Saban, A. (2006). An investigation of the concept of teacher among prospective teachers through metaphor analysis. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 6 (2),509-522.
- Saban, A., Koçbeker-Eid, B. N. ve Saban, A. (2014). Maratonda yarışmak ya da gizemli bir yere yolculuk yapmak: sınıf öğretmeni adaylarının tecrübe etikleri ve ideallerindeki öğrenme algıları. *Educational Sciences: Theory ve Practice*, 14(3), 995-1030.
- Sleeter, C., & Grant, C. (1994). *Making Choices For Multicultural Education: Five Approaches to Race, Class, And Gender*. New York, NY: Macmillan Press.
- Suit, J. L. & Paradise, L. V. (1985). Effects of metaphors and cognitive complexity on perceived counselor characteristics. *Journal of Counseling Psychology*, 32(1), 23-28.
- Uiba, K., Kikas, E., & Tropp, K. (2011). Instructional approaches: Differences between kindergarten and primary school teachers. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 41(1), 91-111.
- Ünal, A. ve Ünal, E. (2010). Öğretmen ve öğrencilerin rehber öğretmeni algılamalarına ilişkin bir durum çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7 (2), 919-945.
- Tortop, H. S. (2013). Öğretmen adaylarının üniversite hocası hakkındaki metaforları ve bir değerlendirme aracı olarak metafor. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(2), 153-160.
- Yalçın, M. ve Erginer, A. (2012). İlköğretim okullarında okul müdürüne ilişkin metaforik algılar. *Öğretmen Eğitimi ve Eğitimcileri Dergisi*, 1(2), 229-256.
- Yeşilyaprak, B. (2015). *Eğitimde rehberlik hizmetleri, gelişimsel yaklaşım*. Ankara:Nobel Yay.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (5. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, F., Göçen, S., Yılmaz, F. (2013). Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin Algıları: Bir Metaforik Çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1).
- Yob, I. M. (2003). Thinking constructively with metaphors. *Studies in Philosophy and Education*, 22, 127-138.
- Zhao, H., Coombs, S., & Zhou, X. (2010). Developing professional knowledge about teachers through metaphor research: facilitating a process of change. *Teacher Development*, 14(3), 381-395.